

Пише: Јована Папан
субота, 30 април 2011 15:44

Више од две милијарди људи, трећина човечанства, у петак је пратила британско краљевско венчање принца Вилијема и грађанке Кејт Мидлтон. Церемоније као што је ова, и као што је било венчање Чарлса и Дајане, један су од главних извозних производа ове острвске земље. Она продаје себе, односно “Бритисхнесс” – заправо један савршено изграђен имиџ чије оличење јесу Вилијем и Кејт. Као и савршена етикеција, смисао за церемонију, шешири које су носиле званице, краљевске кочије, и све остало што делује тако “енглески” и што цео свет препознаје као део њихове “хиљадугодишње традиције”.

Ово је зато прилика за кратко подсећање на студију историчара Дејвида Канадина, који се бавио проучавањем развоја и трансформације ритуала везаних за британску краљевску породицу и “измишљања традиције” које је у овом случају створило мит због кога је данас тешко наћи особу која би се изненадила значају који се у свету придаје “венчању деценије”, односно “венчању 21. века” како га медији ових дана описују.

Како Канадин у својој студији “Контекст, извођење и значење ритуала: британска монархија и “измишљање традиције”, ц. 1820 - 1977” објашњава, док је британска монархија била на врхунцу своје ефективне, реалне моћи, односно до 70-их година деветнаестог века, њена церемонијална комуникација била је крајње ограничена, а већина краљевских свечаности, како каже Канадин “осцилирала је између фарсе и фијаска”. Штавише, услед непопуларности коју је уживала, краљевска породица била је изложена сталној порузи јавности, новинара и карикатуриста. Такође, услед недостатка слика, и највеће краљевске церемоније, преноси Канадин, деловале су прилично тајанствено – као “недоступни обреди извођени за неколицину, а не за духовно окрепљење великог броја људи”. Чак ни кочије у којима се краљевски пар превозио на венчањима и крунисањима нису одударале од околине, а умеле су и да буду сасвим засењене кочијама неке од званица, нпр. француског амбасадора маршала Султа на крунисању Вилијема ИВ. “Тај недостатак бриге због успеха који су страни супарници постигали кад је реч о обичним стварима представљао је другу страну врхунске самоуверености у међународном надметању у важним пословима”, објашњава Канадин, будући да Британија после Наполеоновог пораза није имала конкурената у Европи, а ни шире – Сједињене Државе још су лизале озбиљне ране од грађанског рата. Штавише, као “лидери прогреса” и “пионири цивилизације”, Енглези су почетком и средином викторијанске епохе исказивали нетрпељивост према форми, парадирању, екстраваганцији, церемонијалу и разметању. “Сигурност у моћ и увереност у успех значили су да нема потребе за самохвалисањем” – закључује он.

Пише: Јована Папан
субота, 30 април 2011 15:44

Равнодушност према церемонији и љубав према економичности, примећује Канадин
”представљале су смрт за велике

краљевске свечаности”, а алкавост која је пратила такве догађаје била је честа тема вицева, па је погреб Вилијема IV описан својевремено и као “бедна спрдачина” у којој су се ожалошћени смејуљили надомак ковчега. На Викторијином крунисању, свештенство је побркало редослед богослужења, а скутоноше су гласно причале. Катедрални хорови, нарочито хор Вестминстерске опатије, били су у жалосном стању, а њихови наступи казна за уши. Нико се није претерано узбуђивао због тога – популарност у народу ионако није била на листи приоритета британске круне тог времена: “Монарси који су били политички енергични, али лично непопуларни, тандрчући бедним улицама Лондона у конвенционалним превозним средствима, били су више поглавари друштва него поглавари нације. Зато краљевски ритуал који их је пратио није био толико весеље које треба да задиви масе, колико групни обреди у којима су аристократија, црква и краљевска породица колективно изнова потврђивали своју солидарност (или нетрпељивост) иза затворених врата.” Колико је британски ритуал представљао само траљавост у покушају, говори и цитат из британске штампе из далеке 1852:

“За Енглеze се каже да су свет који се не разуме у спектакле и прославе, као ни у начин на који их треба водити. Оптужују их да (...) немају правог смисла за церемонијал. У томе, без сумње, има истине.”

Колико је то далеко од слике коју данас свет има о енглеском смислу за церемонијал. Промена је наступила на преласку у 20. век, златном добу “измишљања традиције” када је ритуал од траљавог и приватног постао сјајан, јаван и популаран, а улога монархије почела све више да се своди управо на тај церемонијални сјај. Моћ је замењена популарношћу.

Пише: Јована Папан
субота, 30 април 2011 15:44

Како је приметио Канадин, веома важну улогу у креирању тог новог имица британске монархије имали су медији. Појавом жуте штампе сензационализам је заузео место интелектуалне либералне мисли. Сентиментални текстови пуни дивљења обogaћени раскошним фотографијама краљевске породице из Дејли мејла и његових следбеника потисли су некадашње сурове карикатуре на рачун плаве крви. “Критика британске монархије могла се наћи још само у страној штампи, док је у енглеским новинама монархија већ постала готово недодирљива”. Формирање Би-Би-Си-ја је кључни догађај овог периода, будући да је он највише допринео изградњи нове слике монархије. Први генерални директор Би-Би-Си-ја, Џон Рит, и сам романтични поклоник раскошних свечаности и монархије, “брзо је схватио моћ овог медија да код слушаалаца створи осећање учествовања у церемонијалу”. Од тада је радио преносио све велике догађај, а специјални микрофони постављани су да би слушаоци могли да чују звона, коње, кочије, клицање. Такође, захваљујући развоју транспортне технологије, кочије монарха постале су све старомодније и раскошније. Уведене су многе новине, између осталог, краљевско венчање је 1922. први пут пребачено из приватности Виндзора на улице Лондона, удајом принцезе Мери за виконта Ласела у великом стилу. “Као што је војвода од Јорка објаснио, постигнут је велики јавни успех – “то више није Мерино венчање, већ, (како кажу новине) ‘опатијско венчање’ или ‘национално венчање’ па чак и ‘народно венчање’”

До промене статуса британске монархије дошло је и на међународном плану. Захваљујући недостатку конкуренције она је постала јединствена. Али и све мање значајна и моћна – велика колонијална империја се распала и Елизабетина титула била је много мање империјална него титуле њених претходника.

Појавом телевизије и уз емоцијама обојене коментаре тв водитеља који су били “прожети дубоком оданошћу према монархији и романтичним односом према историји и традицији”,

Пише: Јована Папан
субота, 30 април 2011 15:44

преноси краљевских церемонија добијају још више на својој помпезности.

Данас, након више од века “разрађивања” и “измишљања” своје “хиљадугодишње традиције”, британска монархија делује гламурозније него икада, а “британски смисао за церемонијал” као нешто најприродније на свету. Како и не би, када “уљуљукујућа слика стабилности, традиције и континуитета”, како ју је Канадин назвао, а коју су милијарде људи у петак упијале са екрана, представља једину сврху и смисао коју енглески престо још има. Сасвим супротно некадашњем стању ствари, монарси нису више политички енергични, нити моћни, али су зато популарни, не тандрчу бедним улицама, већ уз овације језде раскошним авенијама, и нису никакви поглавари друштва већ један од најбоље упакованих митова и извозних производа британске нације. Због тога краљевски ритуал и јесте једно врхунско “веселе које треба да задиви масе” доведено до савршенства, не само продукцијски, већ и “биолошки” – његови актери чак и својом физиономијом, сваком новом генерацијом све више личе на анимиране ликове из Дизнијевих бајки.